

УДК 32.019.52

ПРИНЦИПИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОСТОРОВО-ЧАСОВИХ ВИМІРІВ ІНТЕРСУБ'ЄКТИВНИХ СТРУКТУР ПОЛІТИКИ

Олександр Сорба

*Львівський національний університет імені Івана Франка
Філософський факультет, кафедра теорії та історії політичної науки
вул. Університетська, 1, 79000, м. Львів, Україна
e-mail: olexander_s@yahoo.com*

Досліджено принципи реалізації просторово-часових вимірів інтерсуб'єктивних структур політики з використанням дослідницького інструментарію пост структуралізму та постмодернізму. Введено поняття політичної «межевості», яке позначає ідеальне «між»-відношення розмежованих / межевих / суміжних сутностей неполітичних в політичній взаємодії, і найбільш адекватно відображає суть та природу простір-часу інтерсуб'єктивних структур політики. Головними принципами реалізації простір-часу політичної «межевості» визначено принцип розрізнення референтності / самореферентності. В ході дослідження принципу самореферентності політичної «межевості» здійснене аналітичне розрізнення категорій «позитивна-межевість» і «негативна-межевість». Обґрунтовується високий евристичне значення концепту політичної «межевості» для теорії політичної науки.

Ключові слова: просторово-часовий вимір, інтерсуб'єктивні структури політики, політична «межевість», розрізнення, референтність, самореферентність.

Політична наука від часу своєї інституціоналізації на межі XIX – XX століть розвивалась переважно шляхом акумуляції вузькоспеціалізованих досліджень, спрямованих на розв'язання окремих проблем актуальної політичної дійсності. Така дослідницька стратегія зберігається і сьогодні. Однак попри значні успіхи прикладної політології спостерігається криза в загальній теорії політичної науки, відтак постає необхідність її вирішення.

Проблема виявляє себе на кількох рівнях: *теоретичному* – політична наука зведена до політичної технології і прагне задовольнити передусім соціальні замовлення. У цій фрагментарності та ситуативності, привнесених з політичної дійсності, вона втрачає дослідницький інтерес до самої себе, розчиняється в конкретних завданнях політичного консультування. Сьогодні вкрай мало досліджень, об'єктом яких була б безпосередньо політична теорія або ж політико-аналітичний дискурс. Рідко хто обирає предметом свого дослідження принципи та закони політичного буття, адже наукова рефлексія не може бути підкріплена соціальним замовленням. Розгляд цих питань на рівні підручників та навчальних посібників розв'яже ці проблеми в масштабах навчальної програми, але не спроможний

вирішити спеціальні дослідницькі завдання, які потребують глибокого наукового осмислення.

Утвердження принципу соціального замовлення як «останньої інстанції» в питаннях розвитку політології призвело до того, що численні політологічні дослідження позбавлені системної єдності категоріально-понятійного апарату, визначеності критеріїв адекватного застосування методів політологічних досліджень, частина з яких механічно переноситься з інших галузей наукового знання.

Такий підхід може трактуватися як руйнування цілісного концепта простір-часу політико-аналітичного дискурсу. Саме концепта, адже поняття виокремлює та розмежовує, тоді як концепт - це той, що збирає (*conspicere*) разом мислення (*intellectus*) та умови його здійснення, об'єднує та впорядковує, включаючи поняття як свій власний момент. Відтак, пропонуємо авторський погляд на проблему реконструкції даного концепта та позиціонуємо його у радикальній відмові від методологічно-домінуючої в політичній теорії геополітичної та хронополітичної традицій стосовно проблем політичного простору та часу.

У рамках одного концепта просторово-часових вимірів політики складно поєднати результати різнорівневого аналізу. Аби не втратити органічної єдності отриманих результатів, ми ставимо за **мету** дослідження сформулювати відповідь на питання про природу просторово-часових вимірів політики, у термінах принципів їх реалізації.

Отже, *об'єктом* дослідження визнано просторово-часові виміри політики. *Предметом* вважатимемо принципи реалізації просторово-часових вимірів інтерсуб'єктивних структур політики.

Методи дослідження ґрунтуються на поєднанні дослідницького інструментарію постструктуралізму, постмодернізму із категоріально-понятійним апаратом теорії політичної науки.

Уникаючи розгорнутого аналізу історичного аспекту вивчення даного питання, мало цікавого з позиції предмету нашого дослідження, природно звертаємось до новітнього періоду, що об'єднує сучасні нам умови життєдіяльності. В результаті відкриваємо, що такі мисленеві структури (мова, наука, економіка, виробництво тощо) сьогодні все більше замикаються на собі, є внутрішньо детермінованими, знаходять принципи визначення власного буття та закони свого розвитку без звернення до речей трансцендентних стосовно виміру власної природи означуваного об'єкта. Проте не можна стверджувати, що такі механізми самопринципності єдино можливі.

Запорукою отримання правильної відповіді є правильно поставлене питання. Відтак необхідно ввести поняття, у визначенні якого буде операціоналізація метафізичної процедури множення політичного виміру буття і механізм детермінації цього виміру енергією політичного часу. Для цього потрібно зрестися сутностей окремих речей (під чим розуміється будь-який предмет пізнання неполітичної природи, включений у систему політичних взаємодій, реальних чи потенційно можливих). По проведенні такого зречення (абстрагування) залишається лише «межевість», під якою слід розуміти не лише розрізнення сутностей, зведених у політичній взаємодії, а й ідеальний виразник самої взаємодії, позбавленої «тілесної» наповненості ідеального «між»-відношення, або, інакше, алгоритму чистої «ме(і)жесті». Така «межевість» ніби привласнює, вбирає в себе означення

розмежованих / межевих / суміжних сутностей, виступаючи розрізненням вищого порядку, тобто розрізненням розрізень.

Цікавим видається нам проведення експлікації поняття «межевості» політики в контексті її («межевості») концептуалізації. Маємо на увазі наступне: по-перше, «межевість» політики об'єктивується лише в концепт, що її висловлює; по-друге, «межевість» не може бути осмислена поза межами свого концепту. Втім, «межевість» не зливається із концептом, що її визначає, а радше «впирається», неохоче відкриваючи окремі свої аспекти, залишаючи цілісну картину не лише прихованою, а й протиставленою завершеному концепту чи ряду концептів, зберігаючи за собою властивість принципової відкритості та непізнаності; по-третє, «межевість» належить розрізнити із її об'єктивацією в рамках концепту через те, що концепт втілює суб'єктивність авторського досвіду переживання чи осмислення, натомість «межевість» повною мірою знаходить себе на вістрі розрізнення суб'єктивного / позасуб'єктивного (об'єктивне, інтерсуб'єктивне, безсуб'єктне). І, по-четверте, «межевість» постає як атрибут не сущим, а концептам, тобто виступає в ролі предиката, який не є буттям, не визначає буття, він над-буття (інакше, розрізнення розрізень).

Політична «межевість» не є феноменом, оскільки вона не «дана», а «є». «Межевість» політики не феноменологізується в традиційному сенсі: традиційна термінологія родо-видових відносин зовсім не пояснює необхідності формулювання політичної «межевості». Політична «межевість», сама будучи межею, границею буття сущих політики, маргіналізує останнє, артикулюючи, як не парадоксально, проблему політичної онтології взагалі. Політична «межевість» позбавлена власного онтологічного статусу і в якості «межі», онтологічний статус якої не визначається, а заміщується розрізненням, принципом тощо, розраховуючи лише на об'єктивацію в рамках наукового концепту.

Дуже важливо при цьому розуміти, що суцї (тобто елементи політичної дійсності, виділені мисленням як предмети пізнання) обґрунтовується як суцї (набуваючи власного онтологічного статусу) через посилку до «межевості» в якості референта, і якщо «межевість» як «трансцендентальне означуване» не вичерпує цю референційну функцію, значить, «межевість» можна трактувати (в стилістиці феноменологічних теоретичних конструктів) як певну «інтенційність без інтентума», «референційність без референта», наділену великою силою формалізації, оскільки відношення до «Іншого» (розрізнення) слугує пояснюючою матрицею можливості референціальності та інтенційності як поверхневого ефекту. Бо суще у власній онтичності, явлене у політичному вимірі (тобто визначене в категоріях політичного простір-часу), неодмінно прагне підтвердження й свого онтологічного статусу і тому завжди звертається до розрізнення розрізень, вимагаючи визначеності не лише в актуальному політичному простір-часі, а й шукає визначень у структурах політичної «межевості».

Проте це звернення ніколи не вичерпується співставленням та співвіднесенням із референтом. Референтом у рамках категоріально-понятійних мереж робочого концепта виступає сама політична «межевість». Референційність останньої утверджується через розрізнення із «Іншим» та (або) із самою собою, тобто власним смислом на межі його втрати. Таким чином, референційність політичної «межевості» не виходить за її власні рамки навіть на межі її самозаперечення. Вона

виступає референтом сама для себе. Іншими словами, головним принципом реалізації «межевості» як онтологічної основи політичного простір-часу (онтології чистої, ідеальної, а отже, звільненої від свого просторово-часового здійснення) виступає принцип розрізнення референтності / самореферентності.

Тут ми зачепили дуже важливий і складний аспект політичної «межевості». Аналізуючи принцип самореферентності політичної «межевості», ми виходили з твердження про можливість розрізнення на межі протиставлення об'єкта із самим собою, вживаючи при цьому поняття самозаперечення. Цей доволі складний механізм потребує детальнішого розгляду, оскільки в такому вигляді загальної, тезової означеності викладені положення видаються доволі суперечливими.

Отже, в своєму аналізі самореферентності ми посилаємося на парадоксальний елемент «без-межності» (як заперечення чи відсутності «межевості», який проникає всюду як смисловий «нонсенс» або як випадкова точка, що діє як квазі-причина і забезпечує повну автономію ефекту. «Без-межність» виступає як відкрита можливість або принципова невизначеність політичної «межевості», з одного боку, і як трансгресивний прорив із актуальної «межевості» в її «без-межну» трансгресію – з іншого.

Йдеться про протиставлення актуальної континуальності політичної «межевості» (де минуле і майбутнє виводяться лише через їх відношення до актуалізованого вольовим напруженням теперішнього) її (політичній «межевості») потенційній нескінченності, її «безмежної без-образності», позбавленій будь-яких просторово-часових означень. Таке потрясіння підвалин реальної політичної дійсності – політичних інтерсуб'єктивних структур, суцільної політики тощо, явлених у політичній «межевості» актуальної просторово-часової визначеності, призводить до втрати її референтності. Таким чином суцільна політика і весь політичний топос, утворений системою їх відносин та взаємозв'язків, втрачають власні онтологічні основи, настає реальний колапс та політична «без-межність».

За таких умов політична «межевість» втрачає свою внутрішню визначеність, виявляючи суцільну залежність від константи свого просторово-часового виміру. Звичайна ситуаційна екземпліфікація об'єкта витісняє онтологічні основи його самовизначеності. В цій ситуації виявляється ірраціональний (заснований на апараті віри та бездоказовій переконаності) та / або афективний бунт проти соціокультурно обумовленої просторово-часової організованості політичного процесу. Таке відбувається, коли все складносплетіння суб'єкт-суб'єктивних та суб'єкт-об'єктивних політичних відносин виходять за рамки політичної системи кодифікації дійсності і переносяться на інший, не політичний дискурсивний простір. Відтак, політична «межевість» стає зовнішньо нав'язаною своїй просторово-часовій організації, остання, таким чином, реалізує певну неозначену «без-межність», що, залишаючись у єдиних рамках із політичною «межевістю», уподібнюється до ситуації смислового прочитання «нонсенсу».

Досліджуючи реалізацію політичної «межевості» через принцип розрізнення референтності / самореферентності, пропонуємо виходити з «правила зовнішнього», яке полягає в тому, щоб іти не від зовнішньої означеності об'єкта до його нібито наявного внутрішнього смислу, а від умов його (смислу) можливості до його проявів у реальному об'єкті.

Дослідити цю ситуацію нам допоможе розчленування політичної «межевості» на два різних поняття. Розчленування проводиться штучне і виправдане лише проблемою розуміння та пояснення такого складного феномену, як самореферентність політичної «межевості». В означенні політичної потенційної – «від'ємної-межевості» (вдамося до тимчасової зміни написання терміна «політична межевість» і в частині тексту, присвяченій дослідженню проблеми самореферентності та ситуації політичної «без-межності», будемо вживати терміни «позитивна-межевість» і «негативна-межевість» на позначення політичної «межевості» у першому і другому значеннях (актуальної і потенційної) відповідно. У випадку, коли вживається поняття «політичної межевості» без жодних додаткових означень, будемо наділяти цю категорію значенням, традиційним для нашого дослідження) йдеться про конекції, що створюють зв'язок внутрішньої цілісності, певний синтез послідовностей, що накладаються на окремі серії станів і рівнів просторово-часових вимірів, та кон'юнкції, через які здійснюється синтез співіснування й координації між кількома розрізненими такими серіями і які безпосередньо несуть в собі відносний смисл цих послідовностей станів та рівнів просторово-часових вимірів політичної «позитивної-межевості».

Усередині «негативної-межевості» відбувається організація позицій просторово-часових станів та вимірів політичної «позитивної-межевості» (як типової екземпліфікації, конкретно-ситуативного втілення «негативної-межевості»). Така організація просторово-часових вимірів «позитивної-межевості» здійснюється відповідно до певних законів чи принципів, які зумовлюють ту чи іншу організаційну конфігурацію. Така глобальна структура, з одного боку, наділяє смислом як «позитивну-межевість», так і конкретні просторово-часові її виміри, з іншого, забезпечує циркуляцію смислів у рамках «негативної-межевості», всередині якої і відбувається синтез прото-смислів сингулярних (революційних, біфуркаційно заряджених) подій у просторово-часовому вимірі «позитивної-межевості» в єдину семантику (макросмисл), що втручається і змінює логіку «негативної-межевості» політики.

Отже, інтегральна «негативна межевість» – це унікальна політична «межевість», просторово-часовий вимір якої становить взаємодія реальних просторово-часових вимірів. Завдяки такій інтегральній властивості, що забезпечується головним принципом розрізнення референтності / самореферентності, політична «межевість» виявляє себе як ціле, реагуючи на виклики окремих станів політичного простір-часу як свій внутрішній момент.

Дію цього механізму можна представити шляхом операціоналізації поняття смислової «без-межності». Його креативна функція виявляє себе за межами просторово-часової визначеності, відкидаючи його у свого роду проміжок між рухом (часом) та спокоєм (простором), що в побутовому мовленні виражається як «раптовість», яка, на відміну від «тепер», позбавлена просторово-часової вкоріненості і є принципово випадковою. Операціоналізацією такого поняття в політичній науці може бути афективний струс вольового напруження (коли йдеться про простір-час політичного виміру буття людини), зміна парадигми (якщо досліджують політичний простір-час на рівні політико-аналітичного дискурсу) або ж втрата тонкого балансу розрізнення референтності / самореферентності політичною «межевістю» (якщо

ставити питання про принципи політичного простір-часу на рівні інтерсуб'єктивних структур).

Загалом тут викристалізується дуже цікава проблема внутрішньої структурності політичної межевості, яка розкривається в таких принципах. Коли ми звертаємось до принципів та законів розвитку саме політичної межевості (остання вирізняється принципом самореферентності), ми бачимо, що в рамках останньої порядок встановлюється не в результаті команд центру, який у межах класичного структуралізму вважається унікальним вже за означенням і являє собою в структурі саме те, що керує цією структурою.

В якості головної функції такого центру встановлено не лише орієнтувати, балансувати і організовувати структуру – природно, важко собі уявити неорганізовану структуру, - але передусім гарантувати, щоб організуючий принцип структури обмежував те, що можна назвати «вільною грою структури», тобто пошук широкого кола потенційно можливих і водночас принципово нових варіантів структуроутворення виходячи з динамічної системи внутрішніх принципів, що в своїй довільній конфігурації суттєво змінюють підстави структуроутворення. Центр у такому контексті розглядається як своєрідний внутрішній (проте принципово не іманентний стосовно досліджуваної предметності) репрезентант зовнішнього зумовлення: він являє собою в структурі саме те, що керує цією структурою, і водночас сам уникає структурності. Центр парадоксальним чином перебуває всередині структури і поза нею, він перебуває в центрі цілісності, проте не належить їй.

У термінах логіки це означає, що будь-які версії структурного конструювання політичного простору в межах даного концепта виступають як принципово не атрибутивними в змістовному смислі й принципово не завершеними (тут можна вжити термін «нон-фінальності», що широко використовується у філософії постмодерну) та перехідними в статусному вимірі. Така процесійна структурна означеність може бути подана як гештальтна динамічна варіативність самоорганізованої предметності, що виражає принципову зорієнтованість на ідеї нелінійності.

Відмова від презумпції константно-гештальтної організації політичного виміру буття людини конституюється в рамках робочого концепта в категорії «межевої структурності», яка, на противагу «структурі» в класичній науковій традиції, фіксує принципово аструктурний та нелінійний спосіб організації цілісності, залишаючи за собою можливість для іманентної рухомості й, відповідно, реалізації креативного потенціалу самоконфігурування.

Така «межева структурність» є принципово процесійною: вона не починається і не завершується, а залишається в межах незмінного руху постійно змінюваних актуальних станів, параметри яких задаються внутрішніми принципами цілісності. Цей рух ніби закритий у безмежній інваріантності можливих шляхів. При цьому важливо розуміти, що всередині цілісності, яка описується «межевою структурністю», не може виділитися жоден з принципів як структуруючий (ієрархізуючий) елемент системи принципів. Наявність такого елемента зобов'язало б «межеву структурність» шукати шляхи можливого розвитку лише навколо такого центру і визначати їх вірогідність через відношення до центру в якості селективного критерію. Однак наявність такого центру суперечить самому сутнісному визначенню

«межевої структурності», і це дає нам змогу констатувати, що вибір на користь одного з можливих актуальних станів «межевої структурності» детермінується факторами чи подіями, які перебувають усередині досліджуваної цілісності, але разом не є необхідними моментами «межевої структурності», виступаючи щодо неї як внутрішньо локалізована випадковість.

Таким чином кожний актуальний стан «межевої структурності» конструюється як розпредмечення останньої у формі ситуативної структури, конфігурація та тривалість існування якої визначається як проекція взаємного накладання умов виникнення ситуативної структури (комплексу детермінуючих факторів) та принципів політичної межовості. Сам процес безперервної плинності актуальних станів і механізм, що визначає параметри його перебігу, позначаються терміном «межевої структурності». Показово, що еволюційні механізми «межевої структурності» повною мірою повторюють еволюцію політичної межовості й підпорядковані принципу розрізнення референтності / самореферентності як домінуючого для просторово-часового виміру політики на рівні інтерсуб'єктивних структур.

В якості ілюстрації сказаного можна вдатися до аналогії проведеного у філософських текстах постструктуралістів порівняння гри в шахи та старовинної східної гри під назвою Го. Традиційний константно-гештальтний підхід до розуміння структурної організації суспільних відносин (як і в шахових комбінаціях) спирається на презумпцію жорсткого координування простору (організацію чітко окресленого поля «гральної дошки» як «системи місць», як статусних позицій) і жорстко визначену відповідність між константно значимими фігурами та їх допустимими позиціями – точками розміщення в замкнутому просторі. На противагу до цього, Го пропонує позакодову територіалізацію та детериторіалізацію простору, тобто розсіяння якісних недиференційованих фішок на незамкнутій поверхні (кидання камінчиків на піску надають в кожен момент часу ситуативне значення фігурам та ситуативну визначеність просторової конфігурації ігрового поля) [2].

Такий підхід дає змогу постулювати в якості іманентних властивостей сущих політичного виміру їх здатність до довільного (з позиції системи вищого порядку як зовнішнього визначника) або лише внутрішньо зумовленої детермінації вибору шляхів кооперації в рамках локальних взаємодій. Це означає, що іманентною ознакою кожного елемента системи є його принципова відкритість до будь-яких гіпотетично допустимих взаємодій. Кожне обмеження, що накладається на такий потенціал, походить або з особливостей самого елемента, або з локальної ситуації, учасником і, відповідно, співтворцем якої виступав сам системний елемент, проте в жодному разі не якийсь вищий системний принцип чи закон, тотальність якого співпадала б із визначеністю системи в її цілісності.

Зняття з кожного елемента фактора структурного обмеження або дозвіл розглядати таке обмеження як виключно ситуативне і локально зумовлене веде до висновку про те, що кожен елемент або локальна структура, породжена взаємодією обмеженої кількості елементів системи, мають в собі потенціал, здатний провокувати зміни усєї системи, утворюючи тимчасово актуальні структури, значимість яких у межах системи загалом сягає того рівня, коли конфігурація системо-започатковуючих принципів вибудовується відповідно до даної ситуативно-актуальної локальної структури. Така структура прийшла на зміну попередній і неодмінно поступиться

місцем наступній, незмінною залишається спільна для кожної з них ознака того, що, будучи локальними структурами за походженням, вони поширюють свій непрямий вплив на усю систему. Такий вплив реалізується через зміну інтерпретації конфігурації системних принципів (приведених у відповідність до локальної структури), в межах якої (інтерпретації конфігурації) викристалізуються функціональні алгоритми загальної системи; останні можна розкривати в термінах політичних інститутів, трактуючи їх услід за М.Вебером як статистично повторювану соціальну взаємодію [1]. Таку інтерпретацію можна пояснити як своєрідний смисловий фон, стиль чи «форму законів» становлення політичного простір-часу. Це єдина визначеність, доступна політичному простір-часу, з огляду на його принципову процесійність, недоконаність, «нон-фінальність».

Однак при цьому важливо розуміти, що ми не намагаємось заперечити регулюючу функцію соціальних та політичних інститутів у суспільстві, не намагаємось закріпити за ними лише статус статистичного узагальнення повторюваних взаємодій. Ми лише наголошуємо на тому, що підстава ефективності регулюючого впливу політичних інститутів на відносини у суспільстві, а також еволюційна зміна самих політичних інститутів закладені не у самих інститутах, а в людині, яка, утверджуючи їх легітимність, хоча б у акті мовчазного неспротиву приймає власну інтерпретацію інституційного змісту політичного виміру свого життя як внутрішній момент власного буття. При цьому інтерпретаційне сприйняття відмінне від буквального прочитання і є переломленням через призму власного життя, тобто пере-живанням у полі власного досвіду. За таких умов пошук принципів еволюційного розвитку політичних інститутів здійснюється не у сфері об'єктивних законів формальної логіки, а у сфері аксіологічної переоцінки законів соціальної інженерії [3, с. 110]. Ідеться про наслідування логіко-аналітичної традиції, яка, зокрема, широко використовується в лінгвістиці. Використовуючи загальнологічні методи індукції та дедукції, ми визначили принципи, які інтуїтивно видаються нам правильними, якщо не на перший погляд, то в результаті рефлексивного розгляду. Аналогічним чином у лінгвістиці для того, щоб розробити теорію граматичної структури мови, необхідно знайти і чітко висловити обґрунтовану систему принципів, які відповідають нашій інтуїції [4].

Такий метод, безперечно, може бути підданий гострій критиці (через що власне він і не був заявлений нами в методологічній частині дослідження, а розглядався як механізм мислення). Але, відповідаючи на можливі закиди, вважаємо за необхідне сказати, що, по-перше, судження, покладені в основу визначення системи принципів сформульованої теорії, пропонуються після ретельного аналізу та співставлення із рефлексією власного життєвого досвіду і не обмежуються первинною інтуїцією. По-друге, щодо засадничих тверджень застосовано метод «рефлексивної рівноваги» за аналогією із логікою та лінгвістикою. В разі невідповідності суджень принципам необхідно продовжувати ставити питання не лише з приводу введених принципів, але й з приводу первинних суджень, прагнучи досягнути рівноваги між ними. І, по-третє, виведені принципи повинні відповідати вимогам системної єдності в межах пропонованого концепта.

Наведений опис реалізованого механізму мислення чітко спрацьовує не лише в процесі побудови наукових концептів в межах нормативної політичної теорії, а й розкриває механізм реалізації соціальної інженерії, яка повинна поєднати

раціональність формальних процедур із аксіологію людського сприйняття утворених політичних інститутів, переживання залучення людини у політичні взаємодії. Таким чином, встановлено, що вектор розвитку політичної системи (а отже, становлення її просторово-часової визначеності в кожен актуальний момент) задається не самою системою, а інтуїтивно передбаченою агентом політичних відносин інтерпретацією наступних політичних інститутів та процесів, раціоналізованою у політичних рішеннях та законах [5].

У цьому вкотре виявляється відмінність авторського концепта політичного простір-часу від уявлення, традиційного для класичної політичної теорії. Звичним вважають тлумачення політичної дійсності як структурованої відповідно до розуміння політичного процесу, в основі якого закладено рух по осьовому вектору, для якого топологічно зовнішнє виступає аксіологічно зовнішнім, яким можна зігнорувати без жодних семантичних втрат.

На противагу цьому принципи політичного простір-часу, викладені в рамках авторського концепта, вказують на те, що розуміння руху як дисперсного розсіювання, яке іманентно здійснює інтеграцію зовнішнього, дає змогу знаходити механізми становлення актуального просторово-часового виміру політики на вістрі розрізнення референтності / самореферентності. Структура такого актуального стану політичного простір-часу характеризується іманентною властивістю нон-фінальності, яка не стабільна, ні нестабільна, а радше метастабільна, тобто така, що сприймає зовні визначені детермінанти розвитку як свій внутрішній момент, через, по-перше, відсутність чіткого розрізнення внутрішнє / зовнішнє; по-друге, необхідність довизначення внутрішніх принципів «межевої структурності», яка із втратою референційності втрачає не лише своє змістовне наповнення, а й креативний потенціал самопричинення.

Таким чином, «межева структурність» політичного простір-часу на рівні інтерсуб'єктивних структур володіє енергією самоорганізації, проте лише за умови взаємодоповненості принципів референтності та самореферентності і в своєму розвитку відштовхується від невловимої, рухомої межі їх розрізнення.

При постановці питання про евристичні перспективи використання концепта політичної «межевості», в ході розв'язання теоретичних й емпіричних проблем політології слід зазначити, що такий зв'язок забезпечується жорсткою прив'язкою політичної «межевості» до проблемного поля, в площині якого відбувається вибір рішення, здатного зняти проблему. Власне, політична «межевість» як пізнавальна конструкція розгортається в цьому проблемному полі, структуруючись у своїй просторово-часовій означеності навколо цієї проблеми. Коли ж рішення знімає проблему, вона залишається як «межева» ідея, яка зв'язує проблему з її умовами і організує процес прийняття та впровадження її розв'язку. Без цієї ідеї рішення не мало б смислу в рамках просторово-часової організації політичного виміру, випадала б як випадковість.

Проблематичне в концепції політичної «межевості» являє собою, отже, і об'єктивну категорію пізнання, і об'єктивний вид буття. Рішення не нівелює проблему, а, навпаки, відкриває в ній, через «межеву» означеність проблемного поля, притаманні їй умови, без яких проблема не мала б смислу. Проблема не пригнічується і не зникає, а вперто залишається у всіх відповідях, знаходячи своє належне місце у смисловій конструкції політичної «межевості». Це красномовно

свідчить на користь високого евристичного потенціалу концепції політичної «межевості» для політичної науки загалом.

Список використаної літератури

1. Вебер М. Избранные произведения / Вебер М. ; сост., общ. ред. и послесл. Ю. Н. Давыдова ; предисл. П. П. Гайденко. – М. : Прогресс, 1990. – 808 с.
2. Делёз Ж. Что такое философия? / Делёз Ж., Гваттари Ф. ; пер. с франц. С.Н. Зенкина. – М. : Институт экспериментальной социологии ; Спб. : Алетейя, 1998. – 286 с.
3. Емельянов Ю. Рождение и гибель цивилизаций / Емельянов Ю. – М. : Вече, 2000. – 544с.
4. Мамардашвили М.К. Символ и сознание. Метафизические рассуждения о сознании, символикe и языке / Мамардашвили М.К., Пятигорский А.М. ; Ю.П. Сенокосов (ред.). – М. : Языки русской культуры, 1997. – 324с.
5. Нойштадт Р. Современные размышления. О пользе истории для тех, кто принимает решения / Нойштадт Р., Мэй Э. ; А.А. Захаров (пер.). – М. : Ad Marginem, 1997. – 384с.

*Стаття: надійшла до редколегії 19.05.2009
прийнята до друку 24.09.2009*

PPRINCIPLES FOR IMPLEMENTATION OF SPACE-TIME MEASUREMENTS INTERSUBJECTIVE STRUCTURES POLICIES

Alexander Sorba

*Ivan Franko National University of Lviv, Institute of Philosophy
Department of theory and history of political science
Universytetska str, 1, 79000, Lviv, Ukraine
e-mail: olexander_s@yahoo.com*

Principles of the implementation of space-time measurements of intersubjective structures of the politics, using research tools of the poststructuralism and postmodernism were investigated. The notion of the political "boundary", which means the ideal ratio of differentiated / boundary located non-political entities in political interaction, and most adequately reflects the essence and nature of space-time structures of intersubjective policy, was developed. The main principles of a realization of the space-time political "boundary" defined as the principle of the distinction reference / self-reference. As a result of the study of the principle of the self-reference of the political "boundary" an analytical distinction between the categories of "positive-border" and "negative-border" was provided. Justified high heuristic value of the concept of political "boundary" for the theory of political science.

Key words: the spatial-temporal dimension, an intersubjective structure policy, the political "boundary", the distinction, the referent, a self-reference.

ПРИНЦИПЫ РЕАЛИЗАЦИИ ПРОСТРАНСТВЕННО-ВРЕМЕННЫХ ИЗМЕНЕНИЙ ИНТЕРСУБЪЕКТИВНЫХ СТРУКТУР ПОЛИТИКИ

Александр Сорба

*Львовский национальный университет им. Ивана Франко
Философский факультет, кафедра теории и истории политической науки
ул. Университетская, 1, 79000, Львов, Украина
e-mail:olexander_s@yahoo.com*

Исследовано принципы реализации пространственно-временных измерений интересубъективных структур политики с использованием исследовательского инструментария постструктурализма и постмодернизма. Введено понятие политической «граничности», которое означает идеальное отношение разграниченных / граничных сущностей неполитических в политическом взаимодействии, и наиболее адекватно отражает суть и природу пространства-времени интересубъективных структур политики. Главными принципами реализации пространства-времени политической «граничности» определен принцип различения референтности / самореферентности. В ходе исследования принципа самореферентности политической «граничности» проведено аналитическое различение категорий «позитивная-граничность» и «негативная-граничность». Обосновано высокое эвристическое значение концепта политической «граничности» для теории политической науки.

Ключевые слова: пространственно-временное измерение, интересубъективные структуры политики, политическая «граничность», различение, референтность, самореферентность.